

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1878. Första Kammaren. N:o 39.

Onsdagen den 8 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades protokollet för den 1 i denna månad.

Fortsattes föredragningen af Särskilda Utskottets utlåtande N:o 1, i anledning af de inom Riksdagens båda Kamrar väckta motioner rörande landtförsvarets ordnande.

*Landtför-
svarets
ordnande.*
(Forts.)

I enlighet med Kammarens i afseende å sättet för utlåtandets behandling fattade beslut, förekom nu

Utskottets i bilagan Litt. A intagna förslag till lag om upprätthållande af härens stamtrupp.

§ 1.

Grefve Hamilton: Efter det beslut Kammaren i går afton fattade torde det icke vara möjligt att bifalla denna lag i sin helhet, och jag hemställer således, utan att vidare motivera mina åsikter i frågan, att Kammaren behagade afslå denna paragraf äfvensom de följande i lagen.

Flere ledamöter hördes häri instämma.

Herr Mannerskantz: Jag vet verkligen icke om Kammaren skall kunna bifalla det, som den siste talaren yrkade, ty jag vet icke hvad som i går afton blef beslutadt, då Kammarens majoritet afslog mom. a). Der står: »Svenska hären sammansättes dels af en fast anställd befälskader af yrkesmän, dels af en ur de värnpligtiges led anskaffad stamtrupp och dels af beväring». Hvad Kammaren har menat med beslutet i går, det kan man möjligen finna af diskussionen, men det är alldeles icke något, som kan anses innefatta något verkligt beslut. Punkten innehåller blott en föreskrift, att det skall finnas, som finnes förut. Skulle man draga någon riktig konklusion derur, skulle

Landtför-
svarets
ordnande.
(Forts.)

det vara den, att icke blott den af Utskottet föreslagna stammen, utan all stam och således hela den både indelta och värfvade hären skulle upphävas, ty, såsom det nu står, skall det finnas befälskader af yrkesmän, stamtrupp anskaffad ur de värnpligtiges led, och beväring. Allt detta finnes förut. Skulle således Kammarens beslut i går hafva någon verklig betydelse, skulle det vara den, att Kammaren önskade få ett förslag med härbildning utan stam, sådant som år 1875 föreslogs. Som sagdt, meningen med gårdagens beslut är mycket oklar och obestämd. Men då den majoritet, som fans i går, torde komma att fortsätta på samma vis och, utan att säga hvarför, afslå den ena punkten efter den andra utan att sätta något annat i stället och utan att närmare i positiv form förklara hvad det är som den i sjelfva verket afslår, och detta under föregående diskussioner af mig och andra förgäfvades bekämpats, torde grannlagenheten fordra att ej nu åter upptaga striden. Sådant förklarande af Kammarens mening hade man dock erhållit, om man bifallit mom. a), hvilket var lätt att bifalla, och sedan gått öfver till de lagbestämmelser, som angå stamtruppen, för att deri göra de ändringar, som ansågos nödiga, eller ock, som jag för min del tror hade varit rättast, om gårdagens beslut verkligen skall hafva någon betydelse, låtit afslaget göras först i andra paragrafen af den nu föredragna lagen; men jag har blott velat till protokollet uttrycka min mening, att man af gårdagens beslut icke vet, hvarför det blef afslag. Jag inser ganska väl, hvarför så skedde, ty det var därför, att fördragningen kom att gå på det sättet, att man icke blott talade om utan fattade beslut om hela förslaget på detta enda ställe, ty då var det klart, att hela mängden af invändningar skulle komma att samlas på en gång och kullstörta förslaget, utan att man fick reda på någon mening särskildt. Om man deremot afgjort hvarje punkt för sig, så hade det varit möjligt att på hvarje ställe afhjelpa de invändningar, som kunde blifva gjorda, men, då man nu icke visste, huru det blifvande beslutet skulle utfalla, så afslog man det hela redan vid första mom., och föranledde derigenom det beklagliga resultatet, att hela det mödosamt utarbetade utskottsförslaget utan verklig pröfning förkastades.

Skulle man döma af den tendens, som låg i de afgifna yttrandena, så måste man antaga, att värnpligtstanken för tillfället är alldeles öfvergifven i denna Kammare, ty, om man skärskådar flertalet bland de yttranden, som här afgåfvos, så finner man, att de stödde sig på det skäl, att man ville bibehålla det gamla härbildningssättet nästan orubbadt, och då måste all tanke på värnpligtens tillräckliga utsträckning öfvergifvas, och då på samma gång också hoppet att kunna bereda ett verkligt betryggande försvar; om nemligen icke denna Kammare ändrar sig en annan gång, liksom den gjort vid mer än ett tillfälle förut.

Jag har velat yttra detta mitt omdöme såsom ett slags reservation till protokollet, och hvad jag nu anfört må betraktas såsom en protest mot det mycket obestämda beslut, som i går fattades.

Friherre Klinckowström: Den, som med uppmärksamhet följt gårdagens diskussion i denna Kammare, kan väl icke misstaga sig om

meningen med densamma. Jag tror, att deraf frångår klart och tydligt från de talares sida, som motsatt sig den i fråga varande förändringen, på samma gång de motsatt sig den då föredragna punkten, att de motsatt sig hela det sätt, hvarpå det Särskilda Utskottet i detta betänkande föreslagit att stammen skall bildas; det vill säga mom. från och med *a* till och med *i*, och jag tror, att, efter det sätt hvarpå punkten *a* i går afton blef afgjord, väl ingen kan misstaga sig, att meningen var, att stammen icke bör bildas på det sätt här föreslagits.

I anledning af hvad Herr Mannerskantz nämnt derom, att den ingress, som punkten *a* ensam skulle innehålla, och den utgång voteringen om denna punkt erhållit, icke skulle kunna förhindra att diskutera och till och med bifalla de följande punkterna, vill jag fästa uppmärksamheten derpå, att i nämnda mom. *a* står, att »Svenska hären sammansättes dels af en fast anställd befalskader af yrkesmän, dels af en *ur de värnpliktiges led anskaffad* stamtrupp». Genom det afgörande detta mom. fick i går synes mig uppenbart, att denna Kammare icke bifaller; att stamtruppen skall utgå ur de värnpliktiges led, och till följd deraf synes mig, att alla mom. till och med *i* skola afslås, om det skall blifva någon mening i Kammarens beslut. Först mom. *k* kan här fritt diskuteras och afgöras och blifva ett helt för sig, om det bifalles, och jag har för min del endast ett par anmärkningar mot densamma, men jag skall gerna bifalla den punkten.

Jag anhåller af nu nämnda skäl om afslag å mom. från och med *b* till och med *i*.

Grefve Posse: Till följd af hvad som passerade i går, vill jag icke motsätta mig Grefve Hamiltons proposition, men jag anhåller att, med anledning af hvad som nu förekommit, få göra några reflexioner som röra frågan i dess helhet.

Det passerade här i går något, som hvar och en af Kammarens ledamöter känner till, och som jag icke behöfver påpeka. Det är emellertid en omständighet, att något, som sker i dag, kan vara glömdt hastigt nog; då det kan vara af vigt för framtiden, att det blir bevaradt i Riksdagens protokoll, vill jag nu påpeka detsamma och framställa några reflexioner öfver frågans ställning i sin helhet. Jag tillåter mig icke falla något omdöme mot eller för hvad som skedde, jag framdrager det blott och drager sedan några slutsatser deraf.

Saken var nemligen den, att regeringens medlemmar icke deltog i voteringen i går. När så var förhållandet, och man sammanlägger detta med Herr Statsministerns yttrande, att regeringen skulle taga denna fråga i allt det öfvervägande, den kunde förtjena, och man dertill lägger, att den skrifvelse, som vid förra riksdagen icke kunde samla flera än 124 röster, nu i denna votering samlat 160 röster, således Riksdagens majoritet, så får jag säga, att frågan härigenom har kommit på en ståndpunkt, som är för dem, hvilka i likhet med mig önska framgång åt dess principer, nära nog den bästa, på hvilken den kan komma. Regeringen har förklarat, att den skall taga i öfvervägande hvad som är att beakta; den har nu sett, att inom Riksdagen finnes en absolut majoritet för de principer, som deri uttalats, och jag hyser således den förhoppning, att man skall kunna på det nederlag, vi ledo

Landförs-
varets
ordnande.
(Forts.)

i går, tillämpa Ludvig XIV:s ord, då han yttrade, att marskalken af Luxemburg förstod att segra, men att Wilhelm af Oranien förstod att förvandla nederlag till seger. Jag tror, att vårt nederlag i går är att betrakta såsom en seger, och i den förhoppningen lever jag.

Herr von Koch: Jag tror, likasom Grefve Hamilton, att genom beslutet i går denna punkt förfallit, och skulle helst önska, att det beslut fattades, att den skulle anses *för närvarande* förfallen, men skall icke yrka på någon särskild proposition, sedan Grefve Hamilton yrkat afslag. Jag har endast velat förklara detta, men jag anser mig böra påpeka, att icke häraf bör dragas den konklusion, att ett sådant beslut skulle vara ett uttalande till fördel för indelningsverket, helst man vet af ett förklarande i mitt närmaste granskning, att en person här röstade nej i går endast af det motivet, att den allmänna värnpligten icke vore tillräckligt tillämpad i förslaget, nemligen Grefve Beck-Friis. Man kan således icke draga någon konklusion i afseende på hvad man vill hafva i stället; endast att Första Kammaren icke vill hafva det som nu föreslagits, sådant som det blifvit framställt.

Grefve Hamilton: Jag vill gifva Herr Mannerskantz rätt deri, att något lagligt hinder icke finnes för Kammaren att diskutera och till och med besluta den första punkten i det nu föreliggande förslaget. Jag yttrade mig nyss helt kort om detta och yrkade afslag utan motivering derför, att jag för min del tolkade majoritetens åsigt i går på det sätt, att den icke önskade den nu föredragna lagen och afslög den första punkten i betänkandet, hvilken i och för sig var ganska oskyldig, just för att undgå att sedermera kämpa om hvarje punkt i det nu föreliggande förslaget, då man i alla fall hade för afsigt att icke antaga det.

Om man önskar en motivering för det afslag, som jag yrkat, så ligger den i två omständigheter. Den ena är, att den första paragrafen ensam för sig och utan att man skulle tänka sig bifall i en eller annan form till de följande, innebär ett försvagande af vårt försvar. Den innehåller blott, att stamtruppen skall utgöra tretiotusen man, då det heter i paragrafen: »vid hären skall finnas stamtrupp för alla vapen till en nummerstyrka af sammanlagdt tretiotusen man». Vår stam är för närvarande mera än tretiotusen man och följaktligen skulle ett bifall till paragrafen ensam, utan att det kompletterades i de följande, innebära en önskan hos Kammaren att försvaga stammen. Det andra skälet ligger i farhågan, att, om denna paragraf antogs och man sedan afslög en del af de följande, man skulle få ett alldeles osammanhängande lagförslag.

Både med afseende på paragrafens innehåll och den tolkning, jag gifver åt gårdagens beslut, förnyar jag min begäran om afslag.

Herr Wallenberg: Jag ärnar icke drista mig att gifva någon tolkning åt gårdagens beslut, utan tager det såsom det är. För min del får jag uppriktigt bekänna, att jag gerna bidragit till detsamma derför, att jag anser det oegentligt, att vi skola gå in på den banan, att stora administrativa frågor skola uppställas i form af enskilda

motioner, som bifallas af Riksdagen samt påtrugas regeringen. Jag anser detta vara ett tillräckligt motiv, och efter de förklaringar Herr Statsministern afgifvit i begge Kamrarne och hvilka jag icke tyder på samma sätt som Grefve Gösta Posse, är det klart, att regeringen önskar fria händer och lika klart, för mig åtminstone, att regeringen icke lemnar frågorna åt dess öde, utan kommer att börja i rätt ända änyo och utan alla vådliga sammanlänkningar, som kunna draga hvilka frågor som helst i qvaf.

Hvad särskildt beträffar Grefve Posse, kan jag icke underlåta att fästa Herr Talmannens uppmärksamhet derpå, att han citerar fakta på samma sätt, som en viss person citerat en viss skrift. Han adderar rösterna i begge Kamrarne. Ännu hafva vi icke kommit så långt på resan utföre, att lagar kunna beslutas genom gemensamma voteringar, men om det skulle komma derhän, så skola väl dessa voteringar åtminstone gälla *en och samma* fråga. Nu hade deremot i Andra Kammaren föredragits en annan punkt än i Första Kammaren, och så vill Grefve Posse ändock addera tillhoppa dessa voteringar, angående *två olika* punkter, för att deraf komma till den slutsats, han önskar, men som saknar all grund. Är icke det klassiskt?

När ingressen förekommer, skall jag yttra några ord i anledning af hvad Herr C. Ekman yttrade i går afton, då jag till följd af den sena timmen icke ville förlänga diskussionen. Jag har ansett mig böra nu yttra endast detta, på det att man måtte hålla sig inom den snörräta samningens gräns.

Herr Jöns Pehrsson: Jag lofvade i går, att jag icke vidare skulle yttra mig i denna fråga, och jag skulle icke heller hafva begärt ordet i dag, om jag icke uppmanats dertill af min vän Klinckowström. Jag vill endast trösta honom med den försäkran, att hans uttalade åsigt derom, att Kammarens beslut i går skulle afse, att vårt försvår skulle stå på den gamla ståndpunkten och indelningsverket förblifva orubbadt, enligt min tro beror på ett misstag i detta fall af min käre Baron Klinckowström. Jag tror, att oafvisliga kraf finnas för att frågan går framåt, om man också icke nu har rättighet att klandra det beslut, som fattades i går genom votering. Jag yttrade vid sjelfva förhandlingen, att jag icke befarade, att denna Kammare skulle vara så orättvis att afslå vissa delar och påbörda Riksdagen andra. Lyckligtvis hafva vi ett korrektiv i Medkammaren, och lika med Herr Wallenberg tror jag det vara lyckligt, att vi icke kunna votera lagar genom gemensamma voteringar. Herr Wallenberg kan dock vara öfvertygad derom, att Andra Kammaren bifaller momentet *a*, som vi i går afslogo, och följden blir nog, att vid sammanräkningen momentet bifallits med 160 röster, afgifna utaf det så mycket klandrade och förkättrade landmannapartiet. För min del har jag aldrig varit annat än landtman, ämnar ej heller annat blifva, och jag hör med lugn herr Wallenbergs beskyllningar mot detta parti.

Jag har synnerligen fäst mig vid ett yttrande i går af regeringens främste man, då han nemligen förbehöll regeringen handlingsfrihet. Lyckligtvis hafva både Riksdagen och regeringen handlingsfrihet, och ännu hafva vi icke kommit till någon ståndpunkt, som kan

Landtför-
svarets
ordnande.
(Forts.)

*Landtför-
svarets
ordnande.*
(Forts.)

tyda hvarken derpå att regeringen vill påtvinga Riksdagen något, eller derpå att Riksdagen vill göra det med regeringen, men skulle regeringen icke fästa afscende vid hvad i Riksdagen uttalats, så vore det att beklaga. Jag hyser dock det hopp, att regeringen skall fortfarande, så som den hitintills gjort, taga hänsyn dertill.

Jag kommer ihåg, att vi många gånger kämpat för, att man skulle gifva beväringssynglingarne någon ringa ersättning, då de äro borta, och nu har sådan ersättning föreslagits till 20 öre. Det förefaller mig icke underligt, att den, som har en full kassakista, vill behålla sina pennin- gar sjelf, då han icke läst sin katekes och kristendom bättre, och att han vill hafva försvar utan att betala det.

Skulle meningen med beslutet i går vara, att man på lottningens väg vill uttaga landets försvarare, då vore beslutet att beklaga, men jag tror den tid skall låta vänta på sig, då man lyckas införa lottning.

Detta mitt yttrande må stå såsom en reservation mot gårdagens beslut.

Herr Mannerskantz: Afsigten med mitt uppträdande efter Grefve Hamiltons första yttrande var just att framhålla nödvändigheten af något sådant afslående beslut i denna punkt, som han nu i sitt senare anförande yttrat sig hafva menat. De motiv, han först fram- ställde, uppfattade jag må hända icke riktigt; men jag tyckte, att han yrkade afslag på den grund, att det vore en följd af det i går fattade beslutet. Det var detta, hvori jag för min del icke kunde instämma. Men då han nu förklarar sig finna den föredragna punkten i och för sig icke antaglig och på den grunden yrkar afslag, så vill jag icke vidare förlänga diskussionen, då jag finner det naturligt, att de, som i går hade majoriteten, äfven nu bort på särskildt anförda skäl förena sig om afslag.

Grefve Posse: Med anledning af de af Herr Wallenberg gjorda anmärkningar, ber jag att först få nämna, att han utan tvifvel har rätt deruti, att Kamrarne icke kunna votera gemensamt öfver lagförslag. Men det torde väl icke kunna hindra någon att göra en beräkning öfver det antal röster, som i båda Kamrarne äro för eller emot ett sådant lagförslag, om han finner det intressant att göra sig reda för, huruvida förslaget har majoritet inom Riksdagen eller icke. För öfrigt är jag icke den förste, som gjort denna synpunkt gällande, utan redan i fjol gjordes en liknande beräkning af Herr von Ehrenheim, då han, såsom bevis på huru stora sympatier det då framlagda förslaget till försvarets ordnande hade, framhöll, att det hade majoritet inom Riksdagen, ehuru det föll i Andra Kammaren. — Hvad åter beträffar anmärkningen om att det var olika punkter, hvaröfver Kamrarne i går voterade, så ber jag att få göra honom uppmärksam på, att anledningen, hvarför vi nu yrka på förkastandet af de härefter följande punkterna af betänkandet, är ingen annan än den, att man i går diskuterade och beslöt öfver för- slaget i sin helhet eller allmänhet, ehuru blott första punkten var före- dragen. Då denna punkt föll i Första Kammaren, måste förslaget i sin helhet anses hafva fallit, och det är naturligtvis på den grunden, som jag nu förenat mig om afslag af den föreliggande punkten. Annars

skulle jag naturligtvis yrka bifall; men jag anser, att ett sådant bifall icke tjenar något till, då första punkten blifvit afslagen. På samma sätt gälde diskussionen äfven i Andra Kammaren förslaget i dess helhet, ehuru den började föredragningen med en annan punkt. Jag får då fråga Herr Wallenberg, om han icke erkänner, att det var om principerna, vi i går voterade, och icke om paragraferna; och då torde det vid en jämförelse mellan röstetalet i båda Kamrarna göra föga till saken, om föredragningen formelt gälde olika punkter.

Hvilket skulle bevisas.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, och Herr Talmannen yttrat, att under densamma endast yrkats afslag å den förevarande §:n, framställde Herr Talmannen först proposition på bifall till §:n, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på afslag derå, hvilken proposition med ja besvarades.

§ 2.

Afslogs uppå yrkande af Grefve *Hamilton*.

§§ 3 och 4.

Uppå yrkanden af Friherre *Klinckowström*, blefvo dessa §§ af Kammaren afslagna.

§ 5.

Friherre *Klinckowström*: Jag yrkar afslag.

Herr De Maré, Gustaf: Efter det beslut, som Kammaren i går fattade, har det icke kunnat komma i fråga annat än att afslå det nu föredragna lagförslaget. Jag anser mig dock skyldig att förklara, att, derest utgången af voteringen i går blifvit amorlunda och detta lagförslag således kommit under verklig öfverläggning, skulle jag för min del ej hafva kunnat anse den i detsamma liggande garantien för stammens fulltalighet tillräcklig, utan att supplementarlottning derjemte hade blifvit stadgad. Jag ansåg icke lämpligt att i går uttala mig härom, enär det då icke var af nöden och tillfälle dertill skulle komma att erbjuda sig, då detta lagförslag komme under föredragning.

Öfverläggningen förklarades slutad och §:n afslogs.

§ 6.

Afslogs uppå yrkande af Friherre *Klinckowström*.

Det under 1:sta punkten förekommande mom. Litt. e.

Herr Talmannen yttrade, det Kammaren torde finna, att sedan det

Landtför-
svarets
ordnande.
(Forts.)

lagförslag, som i förevarande moment omförmäldes, blifvit af Kammaren afslaget, sjelfva momentet jemväl måste afslås.

Svarades ja.

Det i bilagan Litt. B intagna förslag till lag om allmänna värnpligten.

§ 1.

Herr Wallenberg: Då Första Kammaren vid förliden riksdag bifallit det då af Kongl. Maj:t framlagda förslaget till värnpligtslag, så ligger i detta Kammarens beslut, från hvilket jag förmodar att ingen af Kammarens ledamöter vill rygga, ett klart bevis på Kammarens åsichter i denna viktiga fråga. Jag tillåter mig att nämna detta för att återkalla det i Kammarens minne och på samma gång uttala min förhoppning, att, då frågan om värnpligtslag snart i förnyad form återkommer från regeringen, den då må röna samma mottagande i Kammaren, som den gjorde vid 1877 års riksdag. Hvad den nu föreliggande värnpligtslagen angår, så torde det, i följd deraf att den är sammankopplad med åtskilliga andra framställningar och förslag, nu icke finnas annat att göra än att afslå densamma.

Flere ledamöter hördes häri instämna.

Grefve Hamilton: Jag hyser i denna fråga icke samma mening som den föregående talaren. Jag tror nemligen, att värnpligtslagen icke står i något så omedelbart sammanhang med de öfriga lagförslagen, att icke Kammaren kan derom fatta sitt beslut oberoende af den utgång, gärdagens votering erhöi, och oberoende af hvad Kammaren kan komma att i öfriga punkter besluta. Om det i allmänhet taget är önskvärdt, att Kammaren för sina beslut i organisationsfrågor erhåller ledning af regeringens åsichter och de af henne utarbetade förslag, gäller detta efter min tanke företrädesvis angående sådana frågor, som beröra organisationen af landtförsvaret, dels därför, att till deras riktiga bedömande fordras speciella insigter, som flertalet af representationens ledamöter svårligen kunnat tillägna sig, dels emedan en sådan fråga icke kan afgöras på en rent teoretisk grund, sålunda att man vore i stånd att uppgöra ett normalförslag, som vore förträffligt, hvarhelst det infördes. Såsom ett exempel och det största exempel på en efter omständigheterna lämpad förträfflig organisation kan anföras den preussiska härordningen. Men den passar blott för ett land, som antingen sjelf vill uppträda såsom eröfrande magt eller som i förhållande till sina grannstater ställt sig så, att det hvarje dag måste vara beredd på ett krig, och derjemte ett land, som i ekonomiskt afseende innehar den ställning, att det för sitt försvar är i stånd att åtminstone under någon viss tid göra betydliga uppoffringar. Äfven de, som önska, att vi måtte närma oss till den preussiska härordningen, kunna dock icke önska, att vi skulle helt och hållet kopiera den, emedan det skulle för vårt land medföra de allra betänkligaste följder. Af dessa grunder anser jag det önskvärdt, att vi, så vidt sig göra låter

och det kan öfverensstämma med vår öfvertygelse, måtte följa icke blott de förslag, som af regeringen blifvit framlagda, utan äfven den väg för frågans behandling, som af Kongl. Maj:t blifvit anvisad såsom den enda rätta. Då förliden riksdag ett förslag till värnpligtslag framlades för representationen, yttrade Kongl. Maj:t i sin nädiga proposition:

»Enär antagandet af en ny värnpligtslag, som eger förmåga att uppbringa hären till den styrka, försvaret af landet med betraktande af dess utsträckning och läge oundgängligen kräfver, måste anses tillhöra de första och mest maktpåliggande åtgärder för försvarsutvecklingen, helst den dermed åsyftade tillökningen af stridande inträffar först flera år efter det lagen träd i kraft, och dessutom en säker kännedom om den styrka hären är afsedd att uppnå, utgör den oumbärliga beräkningsgrunden för organisationsverksamheten under försvarets alla utvecklingsskeden, vill Kongl. Maj:t» etc.

Härmed har nu Kongl. Maj:t såsom sin åsigt uttalat, att försvarsfrågans behandling bör begynna med antagandet af en värnpligtslag såsom den grund för försvaret, på hvilken sedermera den öfriga organisationen kan byggas, och vidare, att detta måste ske någon tid innan man ovilkorligen fordrar att organisationen skall träda i kraft, emedan det erfordras tid, innan värnpligtslagen, äfven sedan den blifvit antagen, kan lemna de soldater, som för försvaret äro nödiga. Från Kammarens sida vore det således efter min uppfattning ett sätt att visa, det Kammaren verkligen inser behovet af en förstärkning i vårt försvar och önskar, att denna förstärkning måtte inträda så snart som möjligt, om Kammaren redan vid denna riksdag antog en ny värnpligtslag, och just den, som af Kongl. Maj:t för sistlidne Riksdag framlades. Då denna lag blifvit föreslagen af Kongl. Maj:t, ligger deruti en garanti för att den blifvit med sakkunnighet utarbetad, och Kammaren, som förliden riksdag enhälligt biföll densamma, har nu tillfälle att genom ett förnyadt bifall uttala, att den i detta ämne oförändradt vidhåller sin åsigt. Jag tror således, att vi oberoende af de förut fattade besluten nu kunna besluta öfver värnpligtslagen, och om det icke går an att antaga denna lag i sin helhet såsom kontraproposition mot Utskotets förslag, så skall jag gerna underkasta mig obehaget att vid föredragningen af hvarje paragraf yrka bifall till motsvarande paragraf i Kongl. Maj:ts förslag.

Friherre von Essen: I likhet med den siste ärade talaren kan jag icke finna, att gårdagens beslut gifvit anledning dertill, att Första Kammaren icke nu skulle behandla och möjligen antaga den föreliggande värnpligtslagen. Jag anser tvärtom, att Första Kammaren genom ett sådant handlingssätt skulle handla i öfverensstämmelse med hvad den gjorde vid förra riksdagen. Då det är af högsta vikt för vårt försvar, att tillämpningen af en värnpligtslag sker så snart som möjligt, kan jag icke annat än finna det besynnerligt, att vi, endast därför att förslaget kommit från annat håll än från regeringen, icke skulle ingå i diskussion om detsamma. Paragrafen 1 af värnpligtslagen lyder så: »Hvarje svensk man är skyldig att deltaga i fäderneslandets försvar från och med det kalenderår, under hvilket han fyller tjuguet år, till och med det, under hvilket han fyller fyratio år». Om

Landtför-
svarets
ordnande.
(Forts.)

nu äfven endast denna 1:sta paragraf blefve antagen, skulle det väl vara någon olycka?

Jag tror, att det vore Första Kammaren värdigt att bibehålla sin ståndpunkt och icke genom tveksamhet, huruvida den skall antaga ett sådant stadgande som detta eller ej, visa sig likgiltig för landets försvar.

Jag yrkar att lagen måtte underkastas pröfning och anhåller om bifall till den nu föredragna paragrafen.

Herr Mannerskantz: Jag kan icke förstå, huru en i riksdags-ärenden så hemmastadd talare som den, hvilken nyss yttrade sig från södermanlandsbänken, kan framställa ett sådant förslag, som han gjort.

Denna lag, sådan den här i Utskottets betänkande är framställd, står i många punkter i sammanhang med särskildt det förslag angående härordningen, som nu af Utskottet är framställt. Det kan icke ändras endast derigenom, att man blott rycker bort de paragrafer, som hafva afseende å härordningen, och låter det öfriga stå kvar.

Kongl. Maj:t har framlagt två olika förslag, ett 1875 och ett annat 1877, som dock af dåvarande Särskilda Utskott mycket omarbetades; och de voro olika i det afseendet, att 1877 års förslag var deladt i två delar, nemligen en angående allmänna värnpligten och den andra om huru de värnpligtige skulle i fred öfvas. Icke kan man nu här på stående fot göra upp en sådan ny lag om huru de värnpligtige skola öfvas, utan att någon motion om en sådan lag blifvit gjord? Att här i Kammaren genast besluta förändringar, uteslutningar eller inskjutningar än här, än der uti den nu framlagda lagen, synes äfven mycket olämpligt.

Jag ville så gerna som någon annan bifalla i främsta rummet en värnpligtslag, nästan huru den än må vara beskaffad i sina detaljer, emedan jag anser, att det vore ett stort verkligt framsteg om blott vi kunde få en sådan lag; men man kan icke stå här och genast göra om något, som är utarbetadt i direkt sammanhang med något annat som redan är förkastadt.

Jag yrkar afslag å den nu föredragna punkten och att i sammanhang dermed äfven de öfriga punkterna i värnpligtslagen må anses hafva förfallit.

Herr Jöns Pehrsson: Jag nästan befarade, att man hade någon afsigt att nu antaga värnpligtslagen och får erkänna, att jag skulle gerna bifalla det förslag, som här föreligger, om förslaget till härordning äfven hade bifallits; men nu anser jag olämpligt att diskutera om denna lag. Vi måste komma ihåg, att värnpligtslagen är antagen äfven i Andra Kammaren två särskilda gånger, endast med den förutsättning, att den skall träda i kraft på det sätt, som ingressen innehåller. Jag tror icke det är rätt att besluta förändringar i hvarje punkt, och det är ingen hemlighet för regeringen att den kan få en värnpligtslag antagen, utan anser jag därför det vara bäst att nu afslå denna §.

Friherre Klinckowström: Då en talare på elfsborgsbänken förklarar, att han trodde, att Första Kammaren skulle motsätta sig antagandet af det förslag till värnpligtslag, som här föreligger, får jag

gifva till känna, att jag för min del icke tillhör deras antal, som hysa en sådan åsigt. Jag anser tvärtom, att denna värnpligtslag, med undantag endast af två punkter, som behöfva förändras, mycket väl kan af Kammaren antagas, oberoende af den stam, som den kommer att stödja sig på. Dessa två punkter äro § 24 mom. 2 och 3, som handla om stamsoldats och värnpligtigs befrielse från beväringsofning, och § 29, der det talas om den som är i tjänst i härens eller flottans stam. På grund af Kammarens förut fattade beslut kunna dessa naturligen icke antagas i den form, i hvilken de nu föreligga; men i öfrigt har jag endast två anmärkingar att framställa, nemligen dels beträffande beväringssynglingarnes ålder, som jag i min motion föreslagit skulle bestämmas till året efter det, då de fylla 22 år, i stället för att den, såsom i förslaget stadgas, skall räknas från och med det år, då de fylla 21 år, dels ock beträffande de värnpligtiges öfningstid, hvilken skulle dragas ut fjorton år, innan den uppnådde det maximum, som åsyftas. Med undantag af dessa anmärkingar har jag intet emot att bifalla hela lagen i öfrigt, och jag tror, att Första Kammarens bifall dertill skulle kunna vara en god ledning för regeringen, utan att binda dess händer, då regeringen ännar åter en gång taga denna för fäderneslandet så viktiga fråga under pröfning.

Grefve Lagerberg: Med anledning af den utgång försvarsfrågan erhöi i går, synes mig som om man borde behandla den fråga, som nu föreligger, ur två synpunkter, nemligen den militära och den politiska.

Hvad den första eller den militära beträffar, så lider det intet tvifvel, att ett antagande af förra årets värnpligtslag vore ett stort framsteg för vårt försvar och jag torde icke behöfva ingå i någon utläggning af ett sådant påstående.

Hvad åter angår den politiska synpunkten, så veta vi, att Andra Kammaren vid antagandet af detta förslag i sin helhet fästat vissa vilkor, som blifvit af Första Kammaren afslagna, och intet tvifvel läser förefinnas derom, att icke majoriteten i Andra Kammaren vidhåller nämnda vilkor. Om vi nu företaga denna fråga till behandling och bifalla förslaget, har detta icke tjänat till annat än att regeringen får veta, hvad Första Kammaren vill, och det tror jag regeringen vet förut.

Grefve Hamilton: Det synes mig öfverflödigt att diskutera, huruvida man skall antaga förra Riksdagens förslag i dess helhet eller icke, och anser jag, att vi skulle kunna öfvergå att besluta angående antagande eller förkastande af första §:n uti det af Utskottet nu framställda förslag. De, som önska afslag å det hela, komma då att rösta för afslag å §:n och de som vilja hafva Utskottets förslag eller förra årets förslag komma att rösta för bifall till desamma.

Jag har haft ännu en anledning att begära ordet, nemligen för att fästa uppmärksamheten derpå, att Kongl. Maj:ts rådgifvare vid förra riksdagen godkände de förändringar i den Kongl. propositionen, som af det då tillsatta Särskilda Utskottet föreslogos, och att jag således i mina yrkanden kommer att betrakta det då af Kammaren antagna förslag såsom det, med hvilket regeringen är tillfredsställd.

Landtför-
svarets
ordnande.
(Forts.)

Herr Wærn: Då å ena sidan, om Kammaren afslår dessa nu i fråga varande bestämmelser, det ändock icke kan vara tvifvel underkastadt, huruvida Kammaren vidhåller sina förut uttalade åsigter eller ej, och å andra sidan ett bifall till samma bestämmelser skulle ske under en annan förutsättning än den, under hvilken de äro framställda, och ett dylikt tillvägagående skulle göra tvifvelaktigt, hvad dermed menades, så får jag för min del hemställa om afslag å den nu föredragna punkten.

Herr Statsrådet Rosensvärd: Då nu fråga uppstått, huruvida värnpligtslagen antingen sådan den af Utskottet blifvit framlagd eller med modifikationer deruti, eller sådan den af Kongl. Maj:t vid förra riksdagen föreslogs, eller slutligen sådan den framkom från förra årets särskilda Utskott och af regeringen accepterades, må blifva Kammares beslut, och en talare nyss yttrat, att, då regeringen vid förra riksdagen accepterade värnpligtslagen, sådan den af Särskilda Utskottet modifierades, han ansåge detta Utskottets förslag såsom det, med hvilket regeringen vore tillfredsställd, så anser jag mig böra yttra några ord i ämnet.

Hvad mig särskildt beträffar, har jag såsom enskild riksdagsman vid förra riksdagen godkänt först den Kongl. propositionen, men äfven de modifikationer, som af det Särskilda Utskottet blefvo vidtagna i följd af de förändringar i Kongl. Maj:ts proposition i öfrigt, som af nämnda Utskott tillstyrktes. Jag kan således, likasom jag antager att förhållandet är med många andra, som biträdt dessa förslag, icke vara annat än belåten med de grunder, de innehålla; men just det förhållandet att dessa grunder — i värnpligtslagen sådan den framlades af Kongl. Maj:t vid förra riksdagen, sådan den framlades af Särskilda Utskottet vid förra riksdagen och sådan den framlagts af det Särskilda Utskottet vid denna riksdag — äro desamma, men detaljerna i flere delar olika, torde visa, att den värnpligtslag, som nu förordas till antagande, äfven om den är byggd på samma konsekventa grunder som de föregående, måste i vissa delar rätta sig efter de förhållanden i öfrigt, med hvilka den kommer att stå i sammanhang. Här af följer, att med huru varmt intresse jag än må omfatta värnpligtslagen och de grunder den innehåller, måste jag dock, såsom det yttrades vid början af den diskussion, som nu på tredje dagen pågår, förbehålla regeringen handlingsfrihet, för att den icke må vara bunden i sådana detaljer, hvaraf det helas sammanhang måste bero.

Grefve Hamilton: Det är naturligt att, äfven om Riksdagen nu skulle för sin del besluta en värnpligtslags antagande, detta icke kan utgöra något hinder för Kongl. Maj:t att, då ett förslag till arméorganisation möjligen kommer under utarbetande, till Riksdagen besluta en framställning, innehållande de förändringar uti Riksdagens uttalade åsigter, som kunna vara behöfliga. Men då chefen för Landtförsvarsdepartementet nu yttrat sig i det syfte, att han, utan att vilja binda sig af detaljerna uti värnpligtslagen, biträder dess grunder, torde det enklaste sättet att komma ifrån saken vara, om Kammaren, utan att ingå i detaljer, förklarar, att den med vidhållande af de grunder för

en värnpligtslag, som Kammaren vid förra riksdagen godkände, nu afslår det framställda lagförslaget.

Jag ber därför få förändra mitt yrkande i nu angifna syfte, eller att Kammaren måtte besluta, att den, vidhållande de åsikter rörande grunderna för en värnpligtslag, som af Kammaren vid förra riksdagen gillades, afslår den i fråga varande §:n.

*Landtför-
svarets
ordnande.
(Forts.)*

Herr Mannerskantz: Det skulle icke vara något att erinra mot Grefve Hamiltons nu sist gjorda förslag, så vidt det icke innefattade ett instämmande i samma beslut, som Första Kammaren vid sista riksdagen fattade i det ifrågavarande afseendet. Den värnpligtslag, som då afgafs, var grundad på, att den gamla stambären skulle bibehållas oförändrad, och sålunda mycket skiljaktig från den värnpligtslag, som tillhörde och passade in med 1875 års förslag. Genom uttryckligt biträdande af 1877 års förslag afskar man sig möjligheten att biträda en sådan värnpligtslag, som framlades 1875, om Kongl. Maj:t skulle finna sig vilja framlägga en sådan. Mellan dessa två föredrager jag 1875 års förslag, emedan det leder till något, som i en framtid kan blifva någonting tillfredsställande för vårt försvar, men ett antagande af Grefve Hamiltons förslag är detsamma som att tydligt förklara, att man vill hafva försvaret byggt på 1877 års Kongl. förslag och icke enligt de grunder, som af Kongl. Maj:t framställdes 1875. Jag anhåller därför om afslag å den föredragna punkten, synnerligen som ingen kan tvifla på, att vi i denna Kammare, när helst vi kunna få en värnpligtslag af Kongl. Maj:t oss föreslagen, skola vilja antaga den, och det därför icke tjenar något till, att vi nu i detta fall uttala vår mening, då den är klar ändå. Ett blifvande förslag kan, såsom chefen för Landtförsvars-departementet yttrade, framkomma antingen i samma form, som vid 1877 års riksdag, eller som vid riksdagen 1875 eller ock i någon annan form. Det är således ett indirekt band, man skulle lägga på regeringen genom antagande af det förslag, Grefve Hamilton framställt. Det är emellertid mycket eget med Grefve Hamiltons framställning, ty under de föregående dagarne var han rädd att på något sätt binda regeringen genom af representationen uttalade meningar, men nu tycker han det vara naturligt, och när det öfverensstämmer med hans vilja, finnes icke någon fara att göra en framställning, hvaraf regeringen kan bindas. Man skulle derpå kunna tillämpa ordspråket: »när jag dricker, så är det rätt».

Friherre von Essen: Vore det någon tänkbar möjlighet, att denna första paragraf skulle blifva af Riksdagen antagen, skulle jag icke kunna frångå mitt första yrkande om proposition på bifall till densamma, men då ingen utsigt dertill finnes och den värnpligtslag, som kan komma att af regeringen framläggas, måste ställas i beroende af en blifvande härordning, så är det för mig af ingen betydelse, hvilket beslut Första Kammaren nu kan vilja fatta, hvarför jag afstår från mitt yrkande och sluter mig till det af Grefve Hamilton gjorda förslag, genom hvars antagande jag anser, att Första Kammaren häfdar sin ställning i frågan.

Landförs-
svarets
ordnande.
(Forts.)

Herr Wallenberg: Jag skulle icke tveka att förena mig med Grefve Hamilton, så vidt jag icke hyste betänkligheter i afseende på formen. Jag tror icke, att ett sådant beslut, som det af honom föreslagna, behöfver ifrågakomma sedan dels genom det meningsutbyte, som här egt rum mellan Kammarens ledamöter, och dels efter det yttrande, chefen för Landtförsvars-departementet här haft, det måste vara tydligt för regeringen, att Kammaren vidhåller sin åsigt i denna viktiga fråga. Jag anser således, att vi icke hafva annat att göra än att nöja oss med de uttalanden, som blifvit gjorda i denna fråga och hvilka, enligt min åsigt, äro tillräckligt bindande både för regeringen och Kammaren sjelf. Jag vidhåller därför mitt yrkande om afslag å denna punkt.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Talmannen, att under densamma hade afgifvits följande yrkanden: 1:o att den förevarande §:n måtte bifallas; 2:o att densamma skulle afslås; och 3:o, af Grefve Hamilton, att Kammaren måtte fatta ett så lydande beslut: »att Kammaren, vidhållande de åsigter rörande grunderna för en värnpligtslag, som af Kammaren vid förra riksdagen uttalades, afslår den ifrågavarande §:n».

Härefter framställde Herr Talmannen först proposition på bifall till den förevarande §:n, hvarvid svarades nej, sedermera proposition på afslag derå, då svaren utföllo med många ja och nej i blandning, samt slutligen proposition på antagande af Grefve Hamiltons förslag till beslut, hvilken proposition jemväl besvarades med många så väl ja som nej; och förklarade Herr Talmannen sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Sedan Kammaren, på Herr Talmannens framställning, såsom kontra-proposition vid voteringen antagit afslag å §:n, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att Kammaren i afseende å 1 § i Särskilda Utskottets förslag till lag om allmänna värnpligten, skall fatta ett så lydande beslut: »Att Kammaren, vidhållande de åsigter rörande grunderna för en värnpligtslag, som af Kammaren vid förra riksdagen uttalades, afslår den ifrågavarande §:n», röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

vinner nej, afslås den förevarande §:n.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 51.
Nej — 53.

§ 2.

Herr Adelsköld: Då den föreliggande paragrafen innehåller, att endast sådan skulle frikallas från värnpligtens fullgörande, som »till följd af lyte, sjukdom eller kroppslig svaghet är till tjänst vid rikets försvar oförmögen», och man vet, att t. ex. i de stora militärmönsterstaterna Frankrike och Tyskland åtskilliga modifieringar äro gjorda för att underlätta den allmänna värnpligten, så att den icke må blifva alltför tryckande för de mindre bemedlade klasserna och de fredliga yrkena, så anser jag, att äfven här några modifieringar i sådant afseende borde göras, och att paragrafen därför, enligt den föreslagna ordalydelsen, icke bör godkännas. Man känner t. ex., hurusom i Frankrike enda sonen af enka är befriad från värnpligten och huru i Preussen de, som genomgått elementarläroverk, befrias från ett eller annat års tjänstgöring, m. fl. sådana undantag. Jag har velat påpeka detta, på det att i det förslag till ordnande af landets försvar, hvarmed jag hoppas att Kongl. Maj:t med det första måtte inkomma, dessa modifieringar måtte, så vidt möjligt är, iakttagas, så att den allmänna värnpligten må blifva så lätt som möjligt, ty jag tror, att detta skulle i betydlig mån underlätta införandet af hvad vi alla önska, ett ordnadt försvar.

Herr Wijkander: Jag skall icke ingå i svaromål på hvad den siste ärade talaren föreslagit, utan endast anhålla att få fästa Kammarrens uppmärksamhet på olämpligheten att ingå i pröfning af dessa speciella stadganden, när vi säkert alla äro ense derom, att regeringen bör erhålla full handlingsfrihet i denna fråga. Då det under sådant förhållande icke gerna kan vara lämpligt att uttala sin individuella åsigt om en särskild paragraf, yrkar jag afslag å denna paragraf.

Öfverläggningen förklarades slutad, och paragrafen afslogs.

§§ 3—41, *öfvergående stadganden och mom. litt. k under 1:sta punkten.*

Afslogos.

De återstående under 1:sta punkten förekommande mom. litt. b, c, d, f, g, h, i, l, m, n och o.

Afslogos.

2:dra punkten.

Afslogs.

Den under 1:sta punkten förekommande ingressen.

Herr Wallenberg: Det kan icke misstyckas, att jag nu ber att få yttra några ord med anledning af Herr Carl Ekmans yttrande i går

Landtför-
svarets
ordnande.
(Forts.)

afton, enär jag då icke ville förlänga en redan nog lång sammankomst. Herr Ekman framhöll 1873 års skrifvelse och ville göra gällande den åskädning, att denna skrifvelse vore bindande för all framtid, så vidt Riksdagen ville stå vid hvad den en gång skrifvit till Kongl. Maj:t.

Jag ber deremot att få erinra, att omförmälda skrifvelse föranledde 1875 års Kongl. proposition om en ny härordning. Denna var således ett svar på skrifvelsen. Sedan Riksdagen förkastat regeringens förslag eller åtminstone icke antagit detsamma, så kan jag icke se hvad vi hafva att göra med 1873 års skrifvelse. Att den, som var upphofsman till kompromissen, beklaglig i åminnelse, fortfar att hålla i sig, det kan jag icke undra på, men icke kan man ur gamla skrivelser uppleta hvad man tycker om och säga, att detta har Riksdagen skrifvit och därför äro vi för all framtid bundna dervid.

Hvad nu denna skrifvelse i öfrigt beträffar, så voro förhållandena betydligt olika då mot nu. År 1873 hyste man stora förhoppningar, att statens jernvägar, snarare än hvad verkligheten gifvit vid handen, skulle bereda statsverket en så ökad inkomst, att detsamma icke behöfde, såsom nu är fallet, betungas med en till öfver fem millioner kronor uppgående årlig annuitet för att bidraga till statsskuldens förräntande och amortering. Denna åskädning hade troligen de, som bidrogo till aflåtande af 1873 års skrifvelse, men det måste erkännas, att en väsentlig förändring inträffat i följd deraf, att Riksdagen pådrifvit jernvägsbyggandet mycket mera än som lämpligen bort ske, och därför få vi vänta med att hoppas på en så tillräcklig inkomst af jernvägarne, att de millioner, som för ränta och amortering af statsskulden utgå, må blifva för statsverket besparade, hvarigenom det blefve möjligt att lindra skatter, der de äro mest tryckande. Deri ligger således en väsentlig skilnad.

För öfrigt, då i denna punkt förekomma alla villkoren för införande af en ny härordning, grundskatternas samt rustnings-roteringsbördans afskrifning jemte ändring i allmänna bevillningen och kommunalförfattningarne m. m., så begagnar jag detta tillfälle att fästa Herr Talmanens uppmärksamhet på, att, om man vill föranleda ett stillastående i riksdagsarbetet, skall man, såsom här blifvit föreslaget, sammanlänka de mest heterogena frågor.

Inom alla representativa församlingar hafva funnits partier, grundade derpå att flere ledamöter enat sig om förfaktandet af vissa frågor. Det är en känd sak. Men låt oss hoppas, att detta utbyte af tjänster, såsom sig vederbör, sker vid förberedande öfverläggningar och att våra protokoll icke må derom veta något. Den, som önskar ett framåt-skridande, skall säkert dela min mening, ty om en lag skall fram, bör den icke antagas vilkorligt eller under förutsättning att andra lagförslag, angående helt andra ämnen, komma att innehålla hvad ett visst parti önskar, men hvarom man ingenting med säkerhet vet, enär inga positiva framställningar föreligga. När ordningen kommer till lagförslaget N:o 2, så röna dess olika punkter motstånd af några och lagförslaget N:o 3 af ytterligare andra o. s. v., så att vid slutet befinnas ytterst få representanter belättna med *alla* de sammankopplade förslagen.

Jag tror mig hafva visat, att kompromissen spelat ut sin roll och

att man icke har rätt att åberopa en Riksdagens skrifvelse såsom bindande för Riksdagen, när denna skrifvelse längesedan förfallit. Jag tror icke, att jag vädjar förgäfvets till de aktade män, som främjat denna politik, att tänka på, huruvida det icke vore skäl att återgå till den gamla stråten att behandla *hvarje fråga efter dess vigt och värde* utan sammanhang med andra frågor. Jag vill fråga: hvarthän skall det leda om Riksdagen begynner fatta *vilkorliga* beslut. Alla beslut angående lagar och författningar fattas under förutsättning och villkor af Kongl. Maj:ts bifall. Men det är något helt annat än det orimliga förfaringssätt man velat införa under benämningen kompromiss, som kan sluta med att kompromettera Riksdagens anseende.

Jag yrkar *afslag* å denna punkt.

Herr Jöns Pehrsson: Jag hade icke trott, att ytterligare diskussion skulle erfordras, men så har likväl skett då man velat låta påskina, att den förhatliga kompromissen nu skulle vara död. Jag erkänner att jag icke gillade den då den tillkom, emedan jag ville gå en helt annan väg, men den var min egen och kunde icke komma fram. Jag tror icke, att den siste talaren på stockholmsbanken har så särdeles stora förhoppningar om, att kompromissen skall vara död. Jag vet icke, huru man skulle kunna sluta till något sådant, om icke alla de femtiosex, som röstade för förslaget i går, tänka något dithän. Emellertid läser resultatet vara, att jag gerna vore med om, att kompromissen vore slut, och jag tillåter mig icke att säga hvad som kan komma att ske, men det finnes så många medel att på laglighetens väg nå målet, att kompromissen gerna kan få vara död. Jag vill fästa talarens uppmärksamhet på, att det finnes många sätt att lösa frågan, som vi nu tvista om. Ingen kan väl säga att man begär ett våld, då man voterar ett anslag, större eller mindre, för att bistå de betungade rust- och rothållarne med t. ex. 10 procent ett år och 5 procent ett annat o. s. v. Detta är en utväg. En annan är att säga att man afskrifver 10 procent af den årliga inkomsten af grundskatterna. Jag tror, att det icke skulle gå så lätt för regeringen att då sätta sig emot, som det var, då man en gång ville draga in 6,000 kronor till en president. Jag förutsätter icke att hvad jag nu sagt skall ske, men jag fäster uppmärksamheten på, att det ligger inom möjlighetens område.

Nu har ingen yrkat bifall till skrifvelsen, emedan allt det andra förfallit, men jag hemställer till en hvar om de, som söka att ställa en skiljemur mellan olika samhällsklasser, handla klokt, särskildt den ledamot på södermanlandsbanken, som är en af de lärdeste i Kammaren och har en sådan förmögenhet och komfort, att kanske ingen pascha i Turkiet har det bättre. De borde i stället tänka på, att alla äro medlemmar af samma samhälle. Jag skulle ej hafva vidrört detta förhållande, så vida jag ej trodde, att den innersta tanken hos desse talare är, att om det vore möjligt och de ej hade någon fruktan, hela vårt försvar skall utgöras af de underordnade utan betalning. Detta må också vara en protest till protokollet.

Herr Ekman, Carl: Jag skulle icke hafva yttrat mig vid denna punkt, så vida ej ett yttrande af Herr Wallenberg gifvit mig anledning

*Landtför-
svarets
ordnande.*
(Forts.)

att begära ordet. Detta hans yttrande ligger likväl temligen mycket utom det ämne, hvarom vi nu egentligen skola öfverlägga och besluta, men med den frihet, som vanligen blifvit oss lemnad här i Kammaren att under öfverläggningarne sväfva temligen fritt ut, har den ärade talaren äfven gjort så nu, och detta föranleder mig att också gå in i bemötande af hvad han i sådant afseende yttrat, icke hörande till ämnet.

Om man icke vill, såsom han sagt, söka fram gamla skrivelser för att se till, huruvida de beslut, man fattar, stå i öfverensstämmelse med hvad dessa skrivelser innehålla, behöfver man icke gå längre tillbaka än till näst föregående riksdag för att få klart för sig, att Riksdagen då godkände 1873 års skrifvelse. Det Sammansatta Stats- och Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 1 upplyser derom. Riksdagen hade fått mottaga en Kongl. proposition i fråga om afdrag å kronan behållen ränta af frälse-, skatte- och kronohemman och lägenheter, och derom yttrade Utskottet att, »med stöd af Riksdagens i underdånig skrifvelse den 24 Maj 1873 uttalade åsigt, att frågan om rustnings- och roteringsbesvärens upphörande icke lämpligen borde afgöras annat än i sammanhang med frågan om grundskatterna», hade det föreslagna afdraget å räntan blifvit stäldt i samband med Kongl. Maj:ts till Riksdagen aflåtna förslag om vissa lindringar i rustnings- och roteringsbesvären. Jag vet icke, huruvida den ärade talare, mot hvilken jag vänder mig, var närvarande här i Kammaren då det af mig omnämnda betänkande föredrogs, men om han det var, lär han tvefvelsutänkt påminna sig, att här uppstod en diskussion, huruvida Utskottets motivering borde godkännas eller icke, och den blef slutligen af Kammaren godkänd. Således lär vi väl det få anse som en afgjord sak. Jag tillåter mig icke att fälla något omdöme om, i hvad mån det kan hafva varit lyckligt eller icke; men en afgjord sak är, att 1873 års Riksdags beslut återupplifvades vid förra riksdagen genom det beslut, Kamrarna fattade öfver det utlåtande, som af mig nu blifvit omförmäldt.

Hvad för öfrigt 1873 års skrifvelse vidkommer och hvad som kunnat gifva anledning till det beslut, som Kamrarna då fattade, vågar jag för min del bestrida, att det var den förutsättning, att jernvägarne skulle komma att gifva betydligt ökad inkomst utöfver den, som vi sedermera hemtat från detta håll, som bidrog till det beslut, Kamrarna fattade. För min del har jag alldeles icke önskat att grundskatterna skulle försvinna. Jag har yttrat mig mot grundskatternas afskaffande så länge det var möjligt, men då man börjar granska behandlingen af frågan om grundskatternas afskrifning och finner, att denna fråga stått på dagordningen sedan år 1809 och i mer eller mindre mån vid hvarje derpå följande riksdag fått understöd, så må det ursäktas, om man kommer till uppfattning, att det endast är en tidsfråga, när de skola tagas bort. Det var för att icke påskynda en allt för hastig afskrifning af grundskatterna och indelingsverket, som 1873 års skrifvelse sammanband frågan om afskrifning med den om en efter våra förhållanden lämpad och betryggande försvarsorganisation, och det tror jag var ett klokt beslut. I afseende å den nu föredragna punkten har jag intet annat yrkande än om afslag.

Landför-
svarets
ordnande.
(Forts.)

Herr Wallenberg: Jag vill med anledning af Herr Pehrssons yttrande förklara, att om lindring i grundskatterna sker på det sätt, att man riksdag efter riksdag beslutar hvad omständigheterna kunna medgifva, med iakttagande af att budgeten går ihop, så skall jag ej sätta mig deremot; men om man vid *en* riksdag, därför att hemmansegare då utgöra majoriteten, vill besluta för *trettio* riksdagar, utan att tänka det minsta på huru staten skall få andra inkomster i stället för grundskatterna och utan att bry sig om, huruvida statsmaskineriet stannar, då kan jag för min del ej vara med om sådant beslut, ty det skulle jag anse alldeles olämpligt och hardt när ett maktmissbruk. Något helt annat är om vi år 1878 besluta att *för år 1879* minska grundskatterna med två à tre procent, emedan vi kunna beräkna motsvarande tillgångar. Då göra vi upp budgeten med inkomster och utgifter såsom det är vår skyldighet enligt grundlagen. Men jag tror icke, att det är ett rimligt förfarings sätt att i ett tag kasta bort millioner af statsinkomsterna, utan att gifva sig tid att pröfva om hvad som skall komma i stället och utan att taga i öfvervägande utsigterna för att budgeten skall kunna gå ihop.

I afseende å hvad Herr Carl Ekman behagat yttra ber jag att få fästa uppmärksamheten på, att motiveringen till ett utskottsbetänkande visserligen är af mycket högt värde, men att den icke kan upphöjas till samma rang med riksdagsbeslut. Jag anser för min del, att ingen bör anse sig bunden af allt som förekommer i motiveringen till ett betänkande, icke ens de Herrar, som sträfvat för den s. k. kompromissen.

Grefve Mörner, Oscar: Jag trodde icke att denna fråga skulle föranleda mig att taga till ordet, men då jag i går fått höra, att min ärade vän och granne starkt framhållit, att frågan om grundskatternas afskrifning varit gysamt omfattad allt sedan år 1809, utan något förbehåll för staten i andra hänseenden, har jag icke kunnat underlåta att söka i min ringa mån protestera mot ett sådant påstående. Det är visserligen sant, att om man hufvudsakligen stöder sina åsikter vid hvad som kan inhemtas ur ett eller annat senare tidens utskotts- betänkande, torde man kunna få någon anledning till ett sådant, men tillåter man sig att gå litet längre i sina forskningar och ser efter i föregående tidens handlingar, lär man finna, att det icke förhåller sig alldeles så som den ärade talaren velat förmena. Nu förevarande betänkande innehåller blott en framställning af en del omständigheter, med förbiseende af andra, som äfven torde få anses inverka på saken. Jag har, visserligen knapphändigt men dock något, lyckats begagna den lilla tid, som stått mig till buds, för att taga kännedom om frågans behandling under förgångna tider. Det är alldeles obestridligt att genast efter år 1809 började stora anspråk att framställas på nedsättning i grundskatterna och eftergifter eller kanske egentligare på nämnda skatters omsättning till endast några få persedlar eller penningar. Dessa anspråk måste mötas med stor varsamhet, ty tillståndet i landet var då hvarken lugnt eller tillfredsställande, och hos de män, som förde landets regering, erfordrades klokhet, omtanke och försigtighet. De egde äfven dessa egenskaper och visade sig vuxna det kall,

Landför-
svarets
ordnande.
(Forts.)

de åtagit sig. Anspråken tillbakavisades således må hända icke alldeles tvärt, men några löften eller förbindelser gäfvos icke. Man sökte höfliga former för att afvisa allt för stora anspråk, och äfven vidtogos förberedelser för att söka åstadkomma den åskade förenklingen, ehuru svårigheter mötte att under dåvarande förhållanden komma längre med denna sak, än till hvarjehanda förslag. På detta sätt förgick en tid; anspråk om några eftergifter framkommo dock ofta, och vid 1829 års riksdag väcktes i bondeståndet fråga om salpetergårdens afskaffande äfven utan konungens bifall. Vid då af talmannen gjord, af ståndet ogillad propositionsvägran yttrade i afgifvet betänkande Konstitutions-Utskottet, dels »medgäfvos Rikets Ständer rättigheten att utan Konungens samtycke borttaga, om ock blott en enda bland ordinarie statsinkomsterna, så finnes ej mer någon bokstaf i grundlagen, som skulle med frångång kunna åberopas till hinder för Ständerne att medelst de egentliga grundskatternas eller jordeboksräntornas upphäfvande nedbryta hela statsförvaltningsbyggnaden och sönderslita eganderättens heligaste band»; och dels »att, änskönt händelsen knappt vore tänkbar, Rikets Ständer skulle, genom alla de ordinarie statsinkomsternas borttagande kunna, utan Konungens sanktion, de facto upphäfva hela 59 § Regeringsformen». Detta var då tydligt språk och ingalunda något understöd för anspråken på grundskatternas borttagande. Jag förstår knappt huru man skulle kunna skriva skarpare och allvarligare.

Vid 1834 års riksdag framkommo å nyo anspråk i något liknande syfte, och den gången var det i borgareståndet, som propositionsvägran förekom.

Efter remiss gillade Konstitutions-Utskottet i memorial den 14 Maj 1834 talmannens åtgärd och åberopade till stöd ofvanupptagna af Utskottet år 1829 gjorda uttalanden.

Icke heller vid det tillfället röntes således anspråken medhåll från Riksdagens sida.

Det kan väl hända, att under 1840-talet motioner om grundskatternas afskrifning väcktes; jag har icke brytt mig om att derom anställa forskningar. Men hvad jag vet och minnes är, att om sådana motioner framkommo, vunno de icke stor uppmärksamhet, ty hade de det gjort, så skulle jag minnas det. På 1850-talet var icke heller frågan af någon framstående vikt i anseende till afskrifning. Några små gårdar afskaffades dock, men det viktigaste som skedde var, att räntepersedlarnes länge önskade omsättning till endast högst få persedlar jemte penningar egde rum, och denna länge afhandlade fråga således bragtes till slut. Sedermera tillkom 1864 års komité, och under den politiska jäsning, som vid den tiden egde rum, torde dess tillsättande få i väsentlig mån tillskrivas politiska grunder. Förhållandena hade ordnat sig så, att det var fråga om kompromisser och eftergifter; och af detta allt bär komiténs arbete äfven tydliga spår. Jag påyrkar icke, att grundskatterna skola i evighet bibehållas, men jag vill blott, att eftergifterna skola ske på ett rättvist sätt och i synnerhet att de skola vara betingade af sakens nödvändighet, nytta och berättigande i och för sig sjelf, och icke såsom medel att genomdrifva en annan sak, som dermed icke har något samband. I detta betänkande läsa vi, uti Utskottets betänkande N:o 2, att indelningsverket skulle i *kameralt*

hänseende vara af samma natur som grundskatterna. Detta måste jag bestrida. Grundskatterna äro en sak, indelningsverket en annan. Ur åtskilliga *tillförlitliga* arbeten, såsom Botin, Lundeqvist m. m., kunna vi om grundskatterna inhemta, att de hafva sin början från den äldsta tid, svenska historien kan omtala. Jordegaren var väl sjelfgande på sin gård, men hade pligt att tillskjuta hvad utöfver Upsala ödes inkomster deraf erfordrades för underhåll af Konungens hof. Ur detta förhållande utbildade sig skyldigheten att betala grundskatt, men jag vill icke besvära Kammaren med en längre framställning härom. En helt annan sak var den förpligtelse, som ålåg hvarje svensk man att på Konungens bud följa honom på härnadståg. Från denna skyldighet meddelades ibland af Konungen befrielse emot det att en särskild skatt, ledungslama benämnd, erlades, men denna hade ej sammanhang med den skatt, som utgafs till underhåll af hofvet och statens öfriga behof. Men om Konungen fordrade, måste skyldigheten att draga ut i krig utgöras in natura, och det icke endast till sjelfförsvar, utan äfven på tåg till främmande land, såsom t. ex. om Konungen ville härja den jutländska kusten, en sak som på den tiden ansågs för hederlig.

Sedermera infördes småningom indelningsverket och derigenom afskaffades de jure utskrifning af folk, ehuru, såsom vi veta, icke de facto, ty under Carl den tolfdes regering utskrefs ännu manskap. För min del vill jag således medgifva, att om allmän värnpligt infördes, är yrkandet om rustnings- och roteringsbördans upphäfvande berättigadt, men att grundskatterna hafva att med den saken skaffa, bestrider jag helt och hållet. 1873 års kompromiss skedde mot min vilja och önskan och hade icke skäl för sig ur kamerala eller andra af någon gällande samhällsinrättning betingade förhållanden. Skrifvelsen beslöts dock, och att de begge stora frågorna härigenom till en viss grad sammanbundits kan jag icke bestrida, utan endast beklaga. Måste dock, emot tal som man ibland får höra, erinra, att vår nuvarande beväringssinrättning ingalunda berättigar till något anspråk på upphäfvande eller eftergift af rustning eller rotering, enär förstärkningsmanskapet 1810 och beväringsslagen 1812 af ständerna — landets dåvarande lagliga representation — beviljades och beslöts, utan någon fråga om inskränkning i roterings- eller rustningsskyldigheterna.

Något yrkande har jag icke att framställa, och jag ber om förlåtelse för det jag upptagit Kammarens tid, men jag kunde ej låta bli att uppträda, då jag hörde påståendet att det vore nödvändigt att sammankoppla frågorna på grund af hvad som sedan lång tid tillbaka förekommit vid riksdagarne. Jag hoppas hafva ådagalagt att denna grund icke finnes.

Herr Jöns Pehrsson: Om jag genom mitt anförande kunde hoppas att göra proselyter, skulle jag oftare besvära Kammaren, men ber nu blott att få säga några ord. Vid nästa riksdag torde det väl väl kunna hända att, äfven om jag sjelf ej besvärar Kammaren med någon motion, en sådan framkommer i syftning att votera t. ex. en half million till rustnings- och roteringsbidrag och att få bort grundskatterna. En talare på stockholmsbanken gjorde ett försigtigt förbehåll, nemligen att vi skulle vänta med allt sådant till dess statens in-

Landtför-
svarets
ordnande.
(Forts.)

komster det tilläte. Ja, då få vi vänta i minst 60 år, ty man drager nog försorg om att andra behof förut fyllas af statens inkomster.

Den siste talaren nämnde något om gamla minnen. Jag är icke så gammal som han, men jag har läst något om gamla förhållanden och jag kommer ihåg, att det lofvades vid urtima riksdagen att de, som ingingo på den då ifrågasatta utsträckningen af beväringens öfningar, skulle blifva fria från grundskatterna. Huru har detta löfte hållits? Och hvad beträffar klagan öfver att så många allmogemän kommit in i denna Kammare, så kommer deras antal att ökas, ju mer motstånd Kammaren gör mot denna klass' berättigade önskningsar.

Herr Ekman, Carl: Då den ärade talaren på stockholmsbänken, som föranledde denna diskussion, i sitt sista anförande yttrade, att man icke skulle fästa allt för mycket afseende vid motiven till ett utskottsbetänkande, ber jag att med anledning deraf få bemärka, att motiveringen till det betänkande, som behandlades vid förra riksdagen, och hvilket jag i ett föregående anförande citerade, utgjorde föremål för särskild öfverläggning inom Kamrarna och blef af Riksdagen godkänd, hvarför äfven Riksdagens skrifvelse slutade på följande sätt:

»På grund af hvad sålunda förekommit, och då någon afskrifning af grundskatterna icke bör ega rum utan i sammanhang med införande af en för landets försvar betryggande härordning» etc.

Detta hade naturligtvis icke kunnat komma in i skrifvelsen, om det ej varit föremål för särskild öfverläggning och genom formligt beslut af denna Kammare godkänt.

Min granne här har behagat tala om alla de gensagor, som sedan 1809 blifvit gjorda mot grundskatternas afskaffande. Detta var naturligtvis af ganska stort intresse att erfara, men det synes mig egentligen icke hafva varit behöfligt, ty det ligger i sakens natur att protester mot grundskatternas afskaffande måste hafva egt rum, ty annars hade de väl blifvit afskaffade redan 1809 och icke varit kvar den dag som i dag är.

Herr Fåhræus: Af de skäl, som jag anförde under öfverläggningen om härordningsförslaget hufvudgrunder och förnämligast med afseende på det förändrade skick, hvori frågan kommit genom Kongl. Majts nådiga beslut den 30 December 1876, yrkar jag, att den nu föredragna ingressen måtte förkastas. I formelt hänseende förekommer mig dess godkännande vara i det närmaste en paradox. Det vore ungefär detsamma som om, då jag ville förse mig med en bostad, jag skulle nöja mig med en ingångsport.

Herr Widén: I likhet med hvad en föregående talare redan anmärkt, anser äfven jag, att den diskussion, som uppstått angående kompromissen af år 1873, rör sig utom det egentliga ämnet; men då emellertid flere talare yttrat sig derom, måste äfven jag önska att få säga min tanke om denna kompromiss. Min tanke derom är då korteligen den, att den icke blifvit godtyckligen gjord, utan framgått ur sjelfva sakförhållandena; och vidare: man må huru man vill tala om att den skulle vara slut, skall man dock, när samma frågor återkomma, få se,

att samma i sakförhållandena grundade kompromiss finnes kvar med fullt lif. Hvad åter beträffar den skillnad mellan offentliga och tysta eller förberedande kompromisser, hvarom en talare ordat, så är jag med honom af olika tankar och föredrager de offentliga.

Landför-
svarets
ordnande.
(Forts.)

Herr Wallenberg: Herr Jöns Pehrssons yttrande derom, att ännu flere allmogemän framdeles skulle insättas i denna Kammare, måste så upptagas, att det är för att bekämpa de åsichter, som för närvarande här göra sig gällande. Men det kan också upptagas så, att valkategorierna, d. v. s. landstingen, skulle vilja befolka Första Kammaren på samma sätt som den Andra, och då får man väl foga sig i omständigheterna. Men jag hoppas dock, att det alltid skall finnas några kvar i denna Kammare, som kunna underrätta landet om hvad som är landtmännens afsigt, att *taga*, då man säger sig vilja *gifva*; samt påpeka, då det är fråga om att landtmännen vilja se sig sjelfva till godo och icke vidare bry sig om huru det går med statsverket.

Grefve Posse: Här talas så mycket om 1873 års kompromiss, om den är död eller icke, och jag skall icke inlåta mig i dispyt derom; men det vill jag tro, att om den är död denna kompromiss, hvilken af våra motståndare tydligen anses såsom ett odjur, skall det gå såsom med det bekanta odjuret i forntiden, att då man hugger af ett hufvud växer ett annat igen.

Herr Mannerskantz: Jag förstår för min del icke, huru en diskussion om denna punkt uppkommit, emedan den är alldeles ändamålslös, då hela den föreslagna lagen förfallit; men jag kan ej underlåta att säga några ord med anledning af den näst siste talarens yttrande. Han yttrade under måndagens öfverläggning, att det syntes honom vara fråga om icke en ny härordning, utan ett härnadståg af en samhällsklass mot andra för att befria sig från en utgift. Detta var en något hård beskyllning både emot dem, som Kammaren utsett till sina ledamöter i det Särskilda Utskottet och som varit med om att framställa det derifrån afgifna förslaget, likasom för alla som år 1873 tillhörde majoriteten i denna Kammare, och som då genomdrefvo bifall till den satsen, att en befrielse från grundskatterna bör ega rum. Jag vet icke, hvarför man offentligen skall kasta ut sådana förebräelser mot andra, äfven om man inom sig hyser sådana tankar. Om vi skola få ett starkt försvar, är det absolut nödvändigt att medgifva väsentliga lättnader i indelningsverket; ty för att skaffa landet ett sådant försvar, skall detta kosta så stora ansträngningar att till utbildning inom hären inkalla och inöfva ett mycket stort antal värnpligtige, att de hittills rustnings- och roteringsskyldige måste hafva rätt att fordra, att på samma gång de tvingas att i stort antal ställa sina söner i härens led, icke vara tvungna behålla den gamla tungan af indelningsverket oförändrad. Det är då orätt att stämpla såsom oberättigade och egenlyttiga de fordringar på ändringar i detta hänseende, som blifvit framställda; och den, som har eller skaffar sig någon kännedom om, huru indelningsverket och grundskatterna hänga tillsammans genom de olika sätt, hvarpå dessa bördor äro fördelade i de olika provinserna, måste med-

Landtför-
svarets
ordnande.
(Forts.)

gifva att en ändring i det ena nödvändiggör ändring i det andra. Jag säger icke, att allt skall behöfva afskrifvas på en gång, ty graden beror på hvad som beträffande försvaret sättes i stället. Emellertid både anser jag den talaren oberättigad att framställa ett sådant påstående och tillbakavisar beskyllningen att de, som skulle blifva mera än förr tyngda af dessa bördor, handla i mer egennyttig afsigt än någonsin, då de yrka på lindring deri. Jag har velat till protokollet uttala detta, på det att icke den framkastade beskyllningen emot den majoritet inom Andra Kammaren, som denna gång visat sig särdeles beredvillig att medverka till beredande af ett starkt betryggande försvar, skall stå obesvarad.

Herr Wallenberg: Jag vill blott säga, att den siste talaren för ett språk, som om ingen annan hade söner än de, som bo på landet. Jag sjelf har ett rätt betydligt antal och har aldrig undandragit mig någon medborgerlig pligt, och icke heller har jag begärt någon fördel för mig, såsom ersättning för det att möjligen mina söner få underkasta sig en mera betungande värnpligtslag än den nu gällande.

Öfverläggningen förklarades slutad, och ingressen afslogs.

3:dje punkten.

Friherre Klinckowström: Det kan visst icke vara min mening att framkalla någon diskussion öfver den motion, jag tagit mig friheten framställa, utan det är endast angående den formella behandlingen af denna motion hos Särskilda Utskottet, som jag ber att få göra några anmärkningar. Jag tror nemligen att Utskottet bort, sin pligt likmäktigt enligt grundlagen, behandla motionen och icke undertrycka densamma, så att den icke kunnat komma i lagenlig form till diskussion och beslut inför Kammaren. Jag tror, att Utskottet, då det sålunda undertryckt motionen, öfverskridit sin befogenhet, ty ingen lärer kunna bestrida, att en motion bör utredas af det Utskott, hvartill den remitteras, och det beslut, som deraf framgår, för Riksdagen framläggas. Då diskussionen rörande detta betänkande började, tog jag mig friheten göra samma anmärkning, troende, att någon af Utskottets ledamöter godhetsfullt skulle förklara anledningen till ett sådant förfarande, men Utskottet är mig ännu svaret skyldigt, och jag befarar att, om så får pågå, kan samma öde en annan gång träffa annan motionärs förslag, och mot ett så farligt prejudikat ber jag få nedlägga en vördsam protest.

Herr Wijkander: För min del förundrar jag mig icke öfver, att Friherre Klinckowström icke är rätt belåten med det sätt, hvarpå hans motion blifvit af Utskottet behandlad; men så illa, som han tyckes antaga, är det dock icke, ty nog har Utskottet behandlat motionen, om jag också måste erkänna att det varit något knapphändig. Men likasom talaren vädjade till grundlagen, vädjar jag till en annan lag, nemligen nödvändighetens, och jag tror, att det icke skall finnas någon bland Kammarens ledamöter, som icke håller Utskottet räkning därför,

att det efter den långa och mödosamma behandlingen af det ofantliga materialet — deribland Friherre Klinckowströms motion, som ju var en liten bok för sig — nu icke i Riksdagens tolfte timme ytterligare fördröjde betänkandets afgifvande för att fullständigt motivera ett afslag å en motion, för hvilken icke en enda af Utskottets ledamöter ville lägga sin röst. Jag tror också, att det är ganska vanligt, att ett Utskott under sådana förhållanden, som de hvilka nu varit för handen, inskränker sig till att yttra, att ett eller annat divergerande yrkande torde vara besvaradt genom hvad Utskottet i andra delar yttrat. Såsom jag redan sagt, vill jag emellertid icke neka, att motionen blifvit knapphändigt behandlad, men jag har just därför velat till protokollet uttala anledningen.

Herr Mannerskantz: Jag ber att få förklara, att vi inom Utskottet genomgingo hvarje punkt i Friherre Klinckowströms motion och jämförde dem med hvad Utskottet förut beslutat föreslå angående ny härordning, hvarvid vi funno de i motionen framställda yrkanden icke kunna förenas med Utskottets beslut, och det var ju således naturligt, att man måste afslå motionen.

Men en punkt har verkligen icke rönt den behandling, den bort erhålla, nemligen den, huru generaler i framtiden skulle tillsättas, men om Utskottet deri brustit, har min granne på smålandsbanken redan gifvit Friherre Klinckowström goda, fullgiltiga skäl, hvarför Utskottet lemnat den delen af förslaget utan afseende, och jag vill endast tillägga, att jag beder Friherre Klinckowström benäget ursäkta den försummelse, som Utskottet i afseende å den delen af hans motion möjligen begått.

Öfverläggningen förklarades slutad, och punkten bifölls.

4:de punkten.

Afslogs.

5:te punkten.

Bifölls.

Föredrogs Särskilda Utskottets utlåtande N:o 2, i anledning af väckta förslag angående dels grundskatternas samt rustnings- och roteringsbesvärens afskrifning, dels reglering af nämnda skatter, dels införande af en fastighetsskatt, för den händelse minskning af statsinkomst skulle uppstå genom grundskatternas förändring, dels förändrade bestämmelser i fråga om allmänna bevillingens utgörande, dels ock förändrade grunder för den kommunala beskattningen.

Sedan ingressen till 1:sta punkten blifvit uppläst, anmälde sig och yttrade

Landförsvars-
ordnande.
(Forts.)

Herr Montgomery Cederhielm: Hvad Utskottet här under första punkten tillstyrkt, återfinnes under alfabetets samtliga litteræ ända till och med y, och då jag föreställer mig, att Kammarens ledamöter tagit del af betänkandet, och dess slutliga utgång torde vara gifven genom det beslut, Kammaren redan fattat i afseende på härordningsförslaget, hemställer jag om det må anses nödigt, att alla punkterna uppläsas.

Herr Mannerskantz: För min del kan jag icke finna annat, än att då uti ingressen säges, att Utskottet gör denna framställning *under förutsättning*, att härordningsförslaget blefve antaget, men detta förslag nu fallit, sjelfva framställningen också bör anses förfallen.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, yttrade Herr Talmannen, att Herr *Montgomery Cederhielm* hade föreslagit, att alla de i 1:sta punkten förekommande, under en mängd Litt. intagna stadganden skulle i ett sammanhang företagas till afgörande. Herr *Mannerskantz* åter hade yrkat, att då Utskottets i så väl den 1:sta punkten som 2:dra—6:te punkterna framställda förslag endast afgifvits under den förutsättning, att det af Utskottet i utlåtandet N:o 1 framlagda förslag till ny härordning komme att vinna Riksdagens godkännande, men Kammaren afslagit sistnämnda förslag, Kammaren vid sådant förhållande jemväl måtte afslå allt hvad af Utskottet under 1:sta—6:te punkterna i förevarande utlåtande föreslagits.

Härefter framställde Herr Talmannen först proposition på Herr *Montgomery Cederhielms* hemställan, hvartill svarades nej, och sedermera proposition på Herr *Mannerskantz'* ofvanberörda yrkande, hvilken proposition med ja besvarades.

7:de, 8:de och 9:de punkterna.

Biföllos.

10:de punkten.

Herr Montgomery Cederhielm: Då äfven denna punkt utgår från förutsättningen af bifall till härordningsförslaget, hvilken förutsättning nu mera icke existerar, får jag hemställa, att denna tionde punkt måtte afslås.

Öfverläggningen förklarades slutad, och punkten afslogs.

11:te punkten.

Biföllos.

12:te punkten.

Herr Montgomery Cederhielm: Såsom synes af förslaget, utgår det från förutsättningen, att de förändringar, som föreslagits i be-

villningsstadgan, skulle blifva antagna; men då så icke skett, torde äfven detta förslag om ändring af paragrafen 58 i Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet icke böra antagas, utan får jag hemställa om afslag å punkten.

*Landt-
för-
svarets
ordnande.*
(Forts.)

Öfverläggningen förklarades slutad, och punkten afslogs.

13:de punkten.

Bifölls.

Anmälades och bordlades från nedannämnda Utskott inkomna utlåtanden, nemligen från

Konstitutions-Utskottet:

N:o 13, i anledning af väckt motion om ändring i § 65 Riksdagsordningen;

Sammansatta Stats- och Lag-Utskottet:

N:o 3, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandling af Utskottets utlåtanden N:is 1 och 2, angående förändrad reglering af skjutsväsendet;

Lag-Utskottet:

N:o 37, i anledning af väckt motion om upphörande af vatten och bröd-straffet;

N:o 38, i anledning af återremiss af Utskottets utlåtande N:o 27, öfver Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående förändrade bestämmelser rörande klockarnes aflöning;

Första Kammarens Tillfälliga Utskott:

N:o 14, angående underdånig skrifvelse rörande utgifvande af en aflöningsstatistik för riket.

Kammaren åtskildes kl. 1 e. m.

In fidem

O. Brakel.